

den Dag i Dag hos vort Folk, navnlig paa Landet, lever den Anskuelse, at naar de vedkommende ere blevne indskrevne hos Præsten — mulig fordres det dog tillige, at der skal være lyst for dem første Gang — saa betragte de sig som Ægtefolk, saa betragte de i Virkeligheden Ægteskabet som indgaaet. Det er dem vel bevidst, at de som gode kristne, maaske ogsaa som gode Borgere, bør komme til Præsten i Kirken, men den Bevidsthed lever dog hos dem, at de i Grunden ere Ægtefolk. . . . (Kr. Jensen [Svendborg Amts 4de Valgkreds]: Nej!) Det ærede Medlem derovre siger nej, men jeg tillader mig at sætte andres Mening mod hans, ikke min egen, thi jeg tvivler ikke om, at han i saa Henseende kender mere til Forholdene paa Landet end jeg, skønt jeg har forhørt mig derom, men jeg henviser til, hvad der er bleven udtalt af andre og nævner i saa Henseende Frederik Barfod selv, som omtaler (se Folketings-tidende for 1859—60, Sp. 50), hvorledes det kun er gennem Tvang og Straf, at vort Folk efter en mere end hundreedaarig Modstand har ladet sig drive bort fra den ældgamle Tilstand her i Landet, som hang saa nøje sammen med dets Bevidsthed, at man var borgerlig gyldig gift, naar de paagældende selv havde erklæret at ville være det og tilkendegivet det offentligt, enten det saa var for Præsten eller ikke, og det bekræftes af Højesteretsassessor Otto Müller — jeg ved ikke, om det ærede Medlem vil tillægge ham større Autoritet — i Folketings-tidenden for 1859—60, Sp. 403, til Dels ogsaa af fhv. Minister Hall Sp. 505, fremdeles af Pastor Brandt under Kirkekommissionens Forhandlinger Side 122 og navnlig af Termansen sammesteds Side 419 og til Dels af Grundtvig i Folketings-tidende fra 1850—51, Sp. 1320. Jeg tror altsaa at turde sige, at der er eller i alt Fald den Gang var en saadan Bevidsthed. Jeg skal ikke her komme ind paa, hvorvidt det var en heldig Bevidsthed eller ikke. Naar man mener, at det ikke var nogen heldig Bevidsthed, er det jo, fordi man betragter en Forbindelse før Vielsen som en løs Forbindelse; men naar den bliver bindende, saa er der intet at sige dertil; naar den lovbundne gyldige Ægteforening flyttes det Stykke frem i Tiden, saa er den Ting i Orden, og det vil det ærede Medlem vel ikke nægte, at det er og bliver dog Parternes Vilje til at leve sammen for Livstid, som er det afgørende. Og den Bevidsthed, som der altsaa endnu er Spor af hos vor Landbefolkning, er jo heller ikke ugrundet, thi det er, som det f. Eks. næv-

nes af Termansen og Grundtvig, en Levning fra vor gamle Trolovelse. Den blev afskaffet den 4de Januar 1799, men det er ikke saaledes gjort, at afskaffe Folkets Retsbevidsthed, og den blev staaende. Stillingen var jo den, at i den katolske Tid var det Parternes gensidige Ægteskabsløfte, som stiftede Ægteskabet. Man føjede dertil en mere eller mindre streng kirkelig Formaning om at komme til Præsten og lade sig vie, men der var ikke Spor af Tvivl om, at det var de paagældendes gensidige Ægteskabsløfte, der stiftede Ægteskabet straks, sponsalia de præsentia, som det kaldtes i Modsætning til sponsalia de futuro, som Løftet om en Gang i Fremtiden at ville være Ægtefæller, kaldtes, og som for Resten uden videre blev endelig bindende, naar ægteskabeligt Samliv kom til. Derom er der altsaa ingen Tvivl, at det gensidige Ægteskabsløfte var bindende. Det var Tilstanden, da vi fik Reformationen her i Landet; den blev godkendt i Kirkeordinansen af 1537 og var god luthersk Kirkeret. Jeg henviser i saa Henseende til forhenværende Justitsminister Nellesmanns Udvikling i hans Skrift om den kirkelige Vielses Historie her i Danmark. Maaske jeg efter ham blot maa citere en Udtalelse af den store Kirkeretslærer Niels Hemmingsen. Det var i 1567. Der var en Sag forelagt Konsistorium, som da var Dommer i Ægteskabssager, en Sag mellem Magister Iver Bertelsen og hans Fæstemø, Kirstine Sørensdatter af Ribe. Det var indrømmet, at Iver Bertelsen havde trolovet sig med Kirstine Sørensdatter; men at han senere, „fordi det ej blev holdt, hvad man havde lovet ham“, havde givet hende en Affindelsessum, og ikke vilde have mere med hende at gøre. Under Voteringen i denne Sag udtaler N. Hemmingsen „det haver altid været holdet herudi Riget, at de Folk, som hinanden have trolovet, og derover haver været Vidnesbyrd og Beviisning, og de have givet hverandre Fæstensfæ, de Folk er Ægtefolk for Gud og Verden. Hvilket altsammen at have været mellem Eder og den Pige beviisligen findes. Thi ere I Ægtefolk“. — Det var hans Kendelse i denne Sag, og den var fuldt begrundet i god gammel dansk Sæd og Skik og i Luthers Kirkeret. Nu var det ganske vist paa den Tid og indtil den Tid ikke Præsten, der havde med Trolovelsen, den gensidige Ægteskabserklæring at gøre; men det blev Præsten fra 1582, fra Frederik II.'s Kirkeordinans, idet det der bestemmes, at de skulle gaa til Præsten og hos ham troloves, det Bud, der senere kommer igen i Christian